Pellervon Kirjasto N:o 13

Janne Witikka

Pellervon Välitysliike

Sen synty, järjestys

ja

ensi toimintavuosi

HELSINKI 1903
PELLERVO-SEURA

881516

Pellervon Kirjasto N:o 13

Janne Witikka

Pellervon Välitysliike

Sen synty, järjestys

ja

ensi toimintavuosi

HELSINKI 1903
PELLERVO-SEURA

MIKKELI
KIRJAPAINOYHTIÖ VALO
1903

Pellervon Välitysliike.

a) Vätitysliikkeen synty ja järjestys.

Kaikkien maiden osuustoimintaliikkeessä on yhteisostoilla huomattava sija. Tavallista on, että nykyaikainen taloudellinen yhteistoiminta juuri aletaan yhteisesti ostamalla muutamia tärkeimpiä tarvetavaroita, maanviljelijäin keskuudessa tavallisesti apulannoitusaineita, väkirehuja ja siemeniä. Yhteisostoja tehdään aluksi tilapäisesti. Naapurit muodostavat kutakin eri ostoa varten jonkunmoisen „satunnaisen ostoyhdistyksen", missä he yhteisesti sitoutuvat vastaamaan ostetun tavaran maksamisesta. Kun tällaiset tilapäiset ostot uudistuvat tuontuostakin, järjestetään ne joko maamiesseurojen yhteyteen tai muodostetaan vasetuinen yhdistys, osuuskunta, niitä tekemään.

Tällainen ostoja harjoittava yhdistys valitsee toimitsijan, jonka huoleksi jää ostojen tekeminen. Toimitsija tiedustelee tavaran hintaa sieltä täältä, valitsee sen tarjouksen, missä hänen mielestään esitetään edullisimmat ehdot, ja kauppa syntyy. Mutta minkälainen kauppa? Toimitsija ei useinkaan tunne tarpeeksi kauppaaloja, tästä syystä voi helposti tapahtua, että hän hyväksyy sellaisen tarjouksen, joka olisi ollut hylättävä ja päinvastoin hylkää sellaisen, joka olisi ollut hyväksyttävä. Näin menetellen saadaan usein hyvän tavaran hinnalla ala-arvoista, huonoa tavaraa. Ostojen huono onnistuminen alkaa järkyttää yhteisostajain en-

nestäänkin heikkoa yhteistoimintauskoa. Kokemattomat, kauppaoloihin perehtymättömät yhteisostajat eivät siis aina tiedä, mistä milloinkin saada kunnollista tavaraa kohtuhinnoilla. He eivät kykene hyväksensä käyttämään kauppasuhteiden vaihteluita. He tarvitsevat neuvoja, tarvitsevat ostojensa järjestäjää ja vielä enemmän he tarvitsevat niiden *keskittäjää* ja *välittäjää*.

Yhteisesti ostamalla koettavat yksityiset kuluttajat hankkia tarpeensa tukkuostajan hinnalla. Mutta voidakseen saavuttaa tukkukaupan tarjoamat edut, tulee yhteisostojen todellakin muodostua tukkuostoiksi. Kutakin tavaraa on ostettava paljottain. Tässä ei riitä, että jokainen eri yhdistys erillään toisista hankkii yhteisostolla jäsentensä tarpeet, mistä milloinkin sattuu. Yhteisostot eivät silloin ole tukkuostoja sanan todellisessa merkityksessä, eivätkä yhteisostajat niin ollen voi saada tavaraa tukkuostohinnoilla. Tässä alkuperäisessä muodossaan, hajanaisina eivät yhteisostot siis ajan pitkään voi hankkia maanviljelijöille kaikkia niitä etuja, mitä niiltä hyvin järjestettyinä, keskitettyinä voidaan odottaa. Jos esim. sata tai pari sataa eri yhdistystä ostaa jäsentensä tarpeet yhdessä samalta liikkeeltä, voi tämä liike, saadessaan suuremman tavaramäärän kaupaksi, myöntää kauppatuttavilleen sellaiset edut, joita kunkin yhdistyksen erillään toisista ostaessa olisi ollut mahdoton saavuttaa.

Tätä yhteisostojen ja samoin yhteismyyntienkin järjestämisestä ja keskittämisestä johtuvaa etua on Pellervo-Seura aikakauslehtensä, toimistonsa ja neuvojainsa kautta kokenut maanviljelijöillemme selvittää. Toimintansa alkuaikoina oli Seura siinä toivossa, että meillä olisi jo olemassa todellisen yhteisostojen ja -myyntien keskuslaitoksen alku valmiina. Viimeiseen asti

oltiin näet sitä mieltä, että Suomen maaanviljelijäin konsumtsioni-yhdistys Labor muodostuisi tuollaiseksi laitokseksi. Kun näin ei kuitenkaan näyttänyt käyvän, niinkuin Pellervon ensimmäiseen Vuosikirjaan otetusta selonteosta „Pellervo ja Labor" käy ilmi, päätti Pellervo-Seuran Johtokunta kokouksessaan 28 p:nä syysk. 1900 ryhtyä toimenpiteihin keskusliikkeen aikaansaamiseksi. Kysymys oli sittemmin Seuran Johtokunnan käsiteltävänä useassa eri kokouksessa syksyllä 1900, mutta siirtyi lopullinen päätöksen teko siksi, kunnes olisi saatu tietoon sopiva mies liikkeen hoitajaksi.

Tammikuun 18 p:nä 1901 pidetyssä Johtokunnan kokouksessa esitti puheenjohtaja tohtori GEBHARD tulevan keskusliikkeen ohjelman pääpiirteissään, jättäen yksityiskohtain ehdottamisen liikkeen tulevalle hoitajalle. Esityksensä perusti t:ri GEBHARD, paitsi kirjallisuudesta saataviin tietoihin, siihen kirjevaihtoon, jossa hän tätä asiaa varten oli ollut kahden saksalaisen, yhden itävaltalaisen ja yhden ranskalaisen samansuuntaisen liikkeen johtajan kanssa, ja niihin asiakirjoihin, jotka hän näiltä oli saanut.

Tämän ohjelman mukaan tulisi puheena oleva liike työskentelemään ilman pääomaa, välitysliikkeenä. Se ei ryhtyisi mihinkään itsenäiseen kauppatoimeen. Näin menetellen voisi liike suurempia tappioita tuottamatta saavuttaa puuttuvat kokemukset sekä itselleen että käyttäjilleen. Välitystoimisto hankkisi tärkeimpiä maataloudessa tarvittavia tavaroita maamiesseuroille ja osuuskunnille. Nämä tiedustelisivat tavarain hintoja välitystoimistolta sekä, jos niihin suostuvat, tekisivät sen kautta tilauksensa. Laskut tavaroista olisivat, ennenkun ne ostajille lähetetään, välitystoimiston tarkastettavat ja maksun tavaroista lähettäisivät ostajat

välitystoimistoon, joka suorittaisi rahat tavaran hankkijalle. Välityksestään kantaisi toimisto pienen palkkion. — Lopuksi t:ri GEBHARD huomautti, että tällaista välitystoimistoa olisi pidettävä väliasteena vastaiselle keskusosuuskunnalle.

Asia tuli nyt päiväjärjestykseen Pellervossa. Jo seuraavassa Johtokunnan kokouksessa 4 päivää myöhemmin se taas tuli puheeksi. Kutakin Johtokunnan jäsentä kehotettiin kuulustelemaan sopivaa henkilöä välitysliikkeen johtajaksi ja seikkaperäisempi pohdinta jätettiin vieläkin toistaiseksi. Helmikuun 28 p:nä keskusteltiin asiasta Johtokunnassa uudelleen. Puheenjohtaja teki siinä selkoa useammasta johtajan ehdokkaasta, joita tähän toimeen oli suositettu. Samassa kokouksessa otettiin puheeksi se Pellervon välitystoimistohankkeita vastaan tehty muistutus, että Pellervon säännöt muka eivät sallisi käyttää Seuran varoja tällaiseen yritykseen. Kuinka aiheeton tämä väite on, näkee selvään, kun tarkastaa Pellervon sääntöjen ensimmäistä pykälää. Siinä näet nimenomaan sanotaan, että Seuran tehtäviin kuuluu m. m. osto- ja myyntiosuuskuntien saattaminen yhteyteen keskenään ynnä liikemaailman kanssa. Tätä tointa, tätä „yhteyteen saattamista“, joka nyt oli aikomus tarkoituksenmukaisemmin järjestää, on Pellervo Toimistonsa kautta koko olemassaolonsa aikana jo ollut pakotettu harjoittamaan, vaikkapa se on tapahtunutkin vaillinaisemmin ja palkkiotta.

Kokouksessa maaliskuun 28 p:nä ilmoitti puheenjohtaja, että välitystoimiston johtajaksi oli entisten lisäksi ehdotettu agronoomi B. ALFTHAN'ia, joka silloin toimi ensimmäisenä opettajana Pääskylahden maanviljelyskoulussa. Koska hra Alfthanilla oli verrattain pitkä itsenäinen käytännöllinen ja monipuolinen toiminta

takanaan ja koska siitä oli kuultu ainoastaan kiittäviä arvosteluja, katsoi Johtokunta hänet välitystoimiston johtajan paikalle sopivimmaksi kaikista ehdokkaista. Puheenjohtajan toimeksi jäi sopimuksen tekeminen hra A:n kanssa.

Sopimus allekirjoitettiin huhtik. 1 p:nä 1901 ja esitettiin Seuran Johtokunnan seuraavassa kokouksessa huhtik. 14 p:nä, jolloin Johtokunta sen hyväksyi.

Sopimuskirjassa sanotaan m. m.: „Allekirjoittanut Alfthan sitoutuu hoitamaan välitysliikettä sekä ostajiin että myyjiin nähden ehdottoman puolueettomasti, vaariinottamaan ehdotonta vaitioloa myyjien tarjoumuksiin nähden, noudattamaan niitä yleisiä määräyksiä liikkeen suunnasta, joita Pellervon Johtokunta tulee aatteen toteuttamisen hyväksi asettamaan ynnä pitämään tilikirjansa ja kirjevaihtonsa aina Pellervon Johtokunnan tahi ehkä tulevaisuudessa välitysliikettä käyttävien yhdistysten asettamien tarkastusmiesten nähtävinä.“

Jotta herra Alfthan pääsisi perehtymään tällaisten liikkeitten hoitoon, myönsi Pellervon Johtokunta hänelle matkarahan ulkomaalla käyntiä varten. Kesällä 1901 kävikin hän useissa paikoin Saksassa ja Itävallassa.

Matkalta palattuaan ryhtyi hra Alfthan ensi tehtäväkseen ohjesäännön laatimiseen uudelle liikkeelle. Sitä suunnitellessaan käytti hän ohjeena etupäässä wieniläistä tämänsuuntaista liikettä Allgemeiner Verband landwirtschaftlicher Genossenschaften in Österreich ja muodosteli sen ohjesääntöä kotimaan oloja silmällä pitäen. Täten syntynyttä ehdotusta tarkastettiin sitten kokouksessa, johon ottivat osaa Johtokunnan puheenjohtaja, tohtori GEBHARD, jäsenet prof. KIHLMAN ja senaattori SERLACHIUS sekä muutamat Toimiston virka-

miehet. Ottamalla huomioon tämän kokouksen tekemät muistutukset laati senaattori SERLACHIUS ohjesäännön lopulliseen muotoonsa, joka vahvistettiin Johtokunnan kokouksessa lokak. 30 p:nä 1901.

Ohjesääntö Pellervon Välitysliikkeelle.

1 §.

Pellervon Välitysliikkeen tarkoitus on edistää taloudelliseen yhteistoimintaan liittyneiden maanviljelijäin toimeentuloa välittämällä heille tavarain ostoa ja myyntiä hyvin järjestetyn kaupan muodoissa ja sen tuottamine etuineen.

2 §.

Välitysliike ei osta eikä myy omassa nimessään eikä omaan laskuunsa, vaan välittää ainoastaan kauppa-asioimistona ilman vastuunalaisuutta kauppojen tekoa ostajan ja myyjän välillä niillä ehdoilla, joita se kulloinkin voi hankkia.

3 §.

Välitysliike välittää seuraavia tavaroita: vehnänleseitä, rehuvehnäjauhoja ja muita väkirehuja, kainiittia, tuomaskuonaa, luujauhoja, chilisalpietaria ja muita apulanta-aineita, siemen- ja muuta viljaa, heinänsiemeniä, olkia, heiniä, perunia, meijeritarpeita, jauhoja, suoloja, lamppuöljyä, koneita ja työkaluja, rautaa, nauloja ja hevosenkenkiä.

4 §.

Välitysliike välittää *ostoa*

1) osuustoimintalain mukaan perustetuille osuuskunnille, niinkuin osto- ja myyntiosuuskunnille, osuusmeijereille, osuuskassoille, kone- ja kauppa-osuuskunnille;
2) yhtiömeijereille, jotka ovat perustetut ennen osuustoimintalain voimaanastumista ja joiden Välitysliike havaitsee työskentelevän pääasiassa osuustoiminta-aatteen pohjalla; näille kumminkin ainoastaan toistaiseksi;
3) maamies- ja muille samassa tarkoituksessa toimiville seuroille ja yhdistyksille;

4) satunnaisille osto-yhdistyksille, sekä
5) kunnille.

Myyntiä välitetään:
ainoastaan sellaisille laillisesti perustetuille osuuskunnille, jotka vastaavat tavaransa kelvollisuudesta.

5 §.

Jos osuuskunta, yhtiö, seura tai muu yhdistys on Välitysliikkeelle tuntematon, tulee liikkeen, ennenkun tälle välitystä myönnetään, hankkia tarkat tiedot tämän luotettavaisuudesta ja vaadittaessa ilmoittaa siitä myyjälle. Jos Välitysliikkeen tiedoksi tulee, että tällainen ostaja tai myyjä ei ole ollut kaupoissaan säntillinen tahi itse toimii tai antaa jäsentensä toimia vastoin osuustoiminta-aatetta, on siltä välitys kiellettävä.

6 §.

Ennenkun Välitysliike ryhtyy pyydettyä välitystä antamaan, tulee sen vaatia:

a) osuuskunnalta, että se on kaupparekisteriin merkitty, sekä sitä paitsi kirjallisen myönnytyksen siitä, että se suostuu antamaan Pellervon neuvojien tahi jonkun muun Pellervo-Seuran valitseman henkilön tarkastaa tekemiänsä ostoja ja myyntejä koskevat tilit;

b) yhtiömeijereiltä, maamies- ja muilta sen tapaisilta yhdistyksiltä (seuroilta) sekä kopiot niiden vahvistetuista säännöistä että pöytäkirjanotteet, joista käy selville, kutka ovat sen johtokunnan jäsenet, sekä sitä paitsi vielä samanlainen myönnytys, joka a)-kohdan mukaan vaaditaan osuuskunnalta;

c) satunnaisilta osto-yhdistyksiltä kaikkien yhdistykseen liittyneiden oikeiksi todistetuilla allekirjoituksilla varustettu sopimus, josta käy ilmi, että he ovat päättäneet tehdä puheena olevan yhteisoston, sitoutuvat vastaamaan siitä sekä valtuuttavat jonkun nimitetyn henkilön heidän puolestaan täydellisellä vallalla ja oikeudella joko itse tahi toisen kautta kaupan tekemään, sekä

d) kunnilta otteen kuntakokouksen pöytäkirjasta, joka näyttää, että kunta on päättänyt tehdä oston ja kelle kaupanteko on uskottu.

7 §.

Välitysliikkeen ostovälitystä anotaan siten, että sille lähetetään kirjallinen tilaus kahdessa kappaleessa, jossa tarkkaan ja selvästi mainitaan tavaran määrä, aika, jolloin tavaran tulee saapua määrätylle asemalle tahi laivalaiturille, sekä kuka on tavaran vastaanottaja, ja samalla sisältää valtuutuksen Välitysliikkeelle tilaajan laskuun ja hänen puolestaan hankkimaan tilauksessa mainitun tavaran. Kaikki tilaukset ovat tehtävät niin hyvissä ajoin kuin mahdollista.

Kaavoja mainituita tilauksia varten saavat ostajat ilmaiseksi Välitysliikkeeltä.

8 §.

Välitysliike ryhmittää tilaukset asianmukaisesti ja lähettää ne niille tukkukauppiaille tahi tehtaille, jotka ovat ruvenneet kauppayhteyteen Välitysliikkeen kanssa ja joitten tarjoukset kutakin eri tilausta varten ovat edullisimmat.

9 §.

Välitysliike tekee kauppasopimuksen tukkukauppiaan tahi tehtaan kanssa ainoastaan sillä ehdolla, että tämä tilauksia vastaanottaessaan heti ilmoittaa, mitkä niistä hyväksytään, mitkä ei, ja että hankkija on sitoutunut suorittamaan hyväksymänsä tilaukset määrä-aikana, antamaan ostajalle ainoastaan kunnollista tavaraa, lähettämään tavaran ohessa ilmoituksen sen laadusta ja, jos tavara on ala-arvoista, ottamaan sen takaisin ja korvaamaan vahingon, paitsi jos johonkin tavaraan nähden on vallalla sellainen vakaantunut kauppa, että myyjä ei vastaa tavaran laadusta, sekä että hän on alistunut noudattamaan niitä määräyksiä, jotka alempana 11 §:ssä mainitaan.

10 §.

Kun myyjä on lähettänyt tavarat asianomaiselle vastaanottajalle, tulee hänen samalla Välitysliikkeelle lähettää ostajalle asetettu lasku, jossa aina tulee olla prosenteissa merkittynä niitten tavarain laatu, joista se on mahdollista ja tarpeellista. Sittenkun Välitysliike on laskut tarkastanut ja leimasimellaan hyväksytyiksi merkinnyt, lähettää se ne tilaajille. Tilaajien tulee maksaa lasku suoraan myyjälle viimeistään 30:n päivän kuluessa laskun kirjoituspäivästä. Jos suoritus tapah-

tuu myöhemmin, tulee ostajan maksaa käypä diskonttokorko koko ajalta.

11 §.

Jos Välitysliikkeen kautta ostettu tavara on sopimuksen mukaista, suorittaa Välitysliike tavaran tarkastuskustannukset aina silloin, kun tilaus samalle osuuskunnalle, yhdistykselle tai muulle 4 §:ssä mainitulle ostajalle nousee vähintäin viiteen vaunulastiin tavaroita, joista palkkio lasketaan vaunulastilta, ja 5,000 kiloon niitä tavaroita, joista palkkio lasketaan 100:lta kilolta. Jos tilaus on pienempi, suorittaa ostaja tarkastuskustannukset. Kun tavara on ala-arvoista, suorittaa myyjä tarkastuskustannukset.

12 §.

Myyjä suorittaa Välitysliikkeelle sen välittämistä kaupoista provisioonia, joka lasketaan tavaran laadun, arvon ja määrän mukaan Pellervo-Seuran Johtokunnan hyväksymän tariffin mukaan.

13 §.

Välityspalkkiosta kerääntyvät tulot käytetään Välitysliikkeen ylläpitämiseen. Jos niitä tulevaisuudessa kokoontuisi enemmän kuin mitä liikkeen ylläpitämiseen on kulunut, saavat ne osuuskunnat ja pysyväiset seurat, jotka ovat liikettä edellisenä vuonna käyttäneet, lähettää edustajia päättämään, millä tavoin tämä ylijäämä on käytettävä.

14 §.

Pellervo-Seuran Johtokunta pitää liikkeen hoitoa silmällä sekä tarkastaa sen vuositilit, joitten tulee olla valmiina ennen 1 päivää maaliskuuta

15 §.

Välitysliikettä edellisen vuoden kuluessa käyttäneet osuuskunnat, maamiesseurat ja muut sentapaiset pysyväiset yhdistykset ovat oikeutetut valitsemiensa edustajain kautta tarkastamaan Välitysliikkeen edellisen vuoden tilit maaliskuun kuluessa.

Kuten ohjesäännön 2 §:stä käy ilmi, tuli Pellervon Välitysliikkeen ohjelma useimmissa pääkohdissa

sellaiseksi kuin Seuran puheenjohtaja Johtokunnan kokouksessa tammikuun 18 p:nä 1901 oli ehdottanut. Pellervon Välitysliike ei ole itsenäinen kauppahuone, joka ostaisi ja myisi tavaroita omaan lukuunsa. Kokemus useammasta osuustoimintamaasta osoittaakin, että Pellervo-Seuran valitsema muoto on varsin sopiva ensi aikoina, jolloin pääasiallisesti ammattiyhdistykset (meillä maamiesseurat) ja satunnaiset ostoyhdistykset tekevät tilapäisiä yhteisostoja, kun ei vielä ole vakaantunutta, järjestettyä osuuskuntakoneistoa yhteisostoja varten, mikä voisi käydä kannattamaan omaa, varsinaista keskusliikettä. Tällainen liike ei vaadi pääomaa, mikä taas on välttämätön itsenäisen tukkuliikkeen onnistumiselle. Se ei kysy suuria hoitokustannuksia. Varastohuoneita ei tarvita, henkilökunta voidaan supistaa pieneksi, kirjanpito on verrattain yksinkertainen j. n. e.

Välitysliike enempää kuin Pellervo-Seurakaan ei ole taloudellisessa vastuussa toimitetuista ostoista ja myynneistä, seikka, joka tosin jossain määrin vaikeuttaa toiminnan kehitystä tällä alalla. Tavaran yhteismyyjät ja -ostajat eivät näet useinkaan tunne toisiaan ja luonnollista on, että näissä tapauksissa myyjä vaatii Välitysliikkeeltä takeita siitä, että ostaja on maksukykyinen. Mutta vaikkakaan Välitysliike ei tällaisia takeita anna myyjille, vaatii se itse, ennenkun välitystään myöntää, ostajilta varmuutta näiden maksukyvystä ja rehellisyydestä. Ellei se sitä saa, ei se ota välittääkseen tavaraa. Myyjät ovat ylimalkain luottaneet tähän Välitysliikkeellä olevaan varmuuteen, ovat poikkeuksetta suorittaneet Välitysliikkeen antamat määräykset eivätkä ole tähän saakka vahinkoja kärsineet. Ne yhdistykset, jotka Pellervon Välitysliikkeen palvelusta ovat hyväksensä käyttäneet, ovat

näet ylimalkain olleet säntillisiä maksuissaan, ja tavaran hankkija, joka kerran on tehnyt kaupan Välitysliikkeen kanssa, on mielellään tarjonnut palvelustansa vastakin.

Näin on käynyt kotimaassa. Mutta kun tulee kysymys päästä suoranaisiin tekemisiin ulkomaalaisten kanssa, silloin esiintyy liikkeen heikkous siinä, ettei sillä ole pääomaa eikä voimaa mennä takaukseen käyttäjäinsä puolesta.

Välitysliikkeen toimintaa ei ole tahdottu ulottaa kovin useihin eri tavaroihin. On koetettu pysytellä tärkeimmissä tarvetavaroissa, niissä, mitkä ohjesäännön 3 §:ssä nimenomaan mainitaan. Täten on pyritty rajoittamaan sitä vaaraa, minkä kokeileminen usealla eri alalla voisi tuottaa. Monelta taholta on kuitenkin vaadittu, että Välitysliike entistä enemmän ryhtyisi „asiatuttavilleen“ hankkimaan myöskin elintarpeita, varsinkin kahvia, sokeria sekä muutamia muita yleiseen käytettyjä tavaroita. Toistaiseksi ei tällaisiin vaatimuksiin kumminkaan ole suostuttu.

Ne ostajat, joille Välitysliike hankkii tavaraa, on ohjesäännön 4 §:ssä luokitettu 5:een eri ryhmään. Ensimmäinen, ja se luokka, johon Välitysliike panee suurimman arvon ostajana, on osuuskunnat. Kun sellaisia näihin saakka on ollut vähän, ovat ostajina, kuten jälempänä olevasta selonteosta käy ilmi, pääasiassa esiintyneet 3 ja 4:ssä momentissa mainitut yhdistykset. Mitä näihin tulee, on Pellervo-Seuran Johtokunta päättänyt, että niiden jäsenluvun tulee olla vähintäin 3. Yhtiömeijereille, joita ennen Osuustoimintalain voimaanastumista oli perustettu ja jotka pääasiallisesti vaikuttavat osuustoiminta-aatteen pohjalla, myönnettiin myös oikeus ostojen tekemiseen Välitysliikkeen kautta. Samoin kunnille. Joka tapauksessa on siis oleva todellinen yhteisosto kysymyksessä, ennen-

kun Välitysliike ryhtyy tavaraa hankkimaan. Yksityisostoja ei välitetä.

Kun Välitysliike vaatii tavaran hankkijalta ehdotonta takuuta tavaran laadusta, jota yksityisen maanviljelijän samoinkuin maamiesseurankin useimmassa tapauksessa lienee vaikea antaa, on päätetty, ettei yhteismyyntejä tehtäisi muiden kuin sellaisten osuuskuntien puolesta, jotka vastaavat tavaransa kelvollisuudesta.

6 § esittää ne vaatimukset, mitkä jokaisen yhdistyksen on täytettävä, ennenkun välitystä myönnetään. Tätä sääntöä on yhteisostajan tarkasti noudatettava.

Ohjesäännön 7 §:ään on lisättävä, että tilauskirjaa, jota alkujaan oli ajateltu tarvittavan kaksi kappaletta, ei käytännössä ole vaadittu enempää kuin yksi. Ensin suunniteltiin, että toinen tilauskirja jää Välitysliikkeen huostaan ja toinen lähetetään tavaran hankkijalle. Tämä huomattiin kuitenkin heti sopimattomaksi. Ensiksi oli siitä tilaajalle paljon työtä; toiseksi oli usein samassa tilauksessa sellaisia tavaroita, joita kaikkia ei samalta hankkijalta voinut saada. Niin ollen oli vaikea päättää, kelle hankkijalle tilauskirja lähetetään ja kelle mahdollisesti lyhennysote siitä. Nämä hankaluudet poistettiin siten, että ostaja lähettää vain yhden kappaleen tilauskirjaa, jonka Välitysliike merkitsee kirjoihinsa ja tallettaa. Tilattujen tavarain lähettämisestä antaa Välitysliike sitten omassa nimessään eri määräyksen, orderin, sille kauppahuoneelle, mikä kulloinkin on tarjonnut edullisimmat ehdot.

Ennenkun Pellervon Välitysliike ryhtyy pysyväisempään kauppayhteyteen jonkun kauppahuoneen kanssa, tekee se sopimuskirjan, joka sisällöltään on seuraava:

Hankintasopimus.

Kauppahuone N. N:n ja Pellervon Välitysliikkeen välillä on tänään tehty seuraava hankintasopimus:

1. Kauppahuone N. N. sitoutuu hankkimaan — — — — niille ostajille, jotka Pellervon Välitysliike erityisellä orderilla määrää, sekä viimeistään niiksi päiviksi kuin orderissa on sanottu, pidättäen kuitenkin itselleen oikeuden jättää suorittamatta niiden ostajien tilaukset, joiden maksukykyä kauppahuone epäilee, ilman että Pellervon Välitysliike kumminkaan tulee vastuunalaiseksi tilauksien maksamisesta tai ostajien muiden velvollisuuksien täyttämisestä.

2. Pellervon Välitysliike sitoutuu puolestaan kauppahuone N. N:lle antamaan kaikki kyseessä olevan tavaran tilaukset, niin kauan kun se ei muualta voi niitä hankkia ostajilleen halvemmalla hinnalla tai muuten edullisemmilla ehdoilla. Jos Välitysliikkeelle jonkun muun tukkukauppiaan tai tehtaan puolelta tarjotaan puheena olevaa tavaraa edullisemmilla ehdoilla, on Välitysliike velvollinen antamaan siitä tiedon kauppahuone N. N:lle ja jos viimeksi mainittu suostuu hankkimaan tavaran samoilla ehdoilla, on Välitysliike velvollinen edelleenkin antamaan tilaukset sen suoritettaviksi, ja tulevat tässä suhteessa kysymykseen ne hinnat ja edut, joilla tavara voidaan hankkia ja kulettaa ostajien asuinpaikalle.

3. Tavaran hankintahinnasta tulee kauppahuone N. N:n antaa Pellervon Välitysliikkeelle erityinen kirjallinen ilmoitus, joka on tavaran hankkijaan nähden sitova, kunnes ilmoitus hinnan muutoksesta on annettu Välitysliikkeelle. Ilmoitetut hinnat tarkoittavat 30 päivän maksuaikaa, ellei nimenomaan toisin ole sanottu.

4. Kauppahuone N. N. antaa Pellervon Välitysliikkeelle kirjallisen vakuutteen

a) keinotekoiseen lannoitusaineeseen nähden, sen alkuperästä, jos se voidaan saada selville, siinä olevien tehokkaiden ainesten vähimmästä määrästä sekä siitä muodosta, missä nämä aineet löytyvät;

b) valmistettuihin rehuvaroihin nähden, niissä olevien tehokkaiden ainesten vähimmästä määrästä;

c) siementavaraan nähden, sen alkuperästä, jos se voidaan saada selville, puhtausasteesta sekä puhtaiden ja itävien siemenien prosenttiluvusta.

Jos tavara tutkittaessa havaitaan huonommaksi kuin sitoumus näyttää, on kauppuhuone N. N. velvollinen maksamaan kustannukset tavaran tutkimisesta sekä vähentämään hintaa suhteellisesti. Jos taas tavara silminnähtävästi havaitaan väärennetyksi, tulee kauppahuone N. N:n ottaa tavara takaisin ja korvata ostajalle kuletuskustannukset. Sitä vastoin ei myyjä ole niiden rangaistusmääräysten alainen, jotka 8 p:nä elok. 1901 keinotekoisten lannoitusaineitten y. m. kaupasta annetun asetuksen 8 § sisältää.

Näytteiden ottamisessa menetellään sillä tavalla kuin mainittu asetus elokuun 8 p:ltä 1901 ja julistus samalta päivältä säätää. Näytteen tutkiminen jätetään Helsingin Maanviljelys- ja Kauppakemiallisen tarkastuslaitoksen tehtäväksi. Näyte otetaan kuitenkin ainoastaan täysistä vaununlasteista lannoitusaineita ja väkirehuja ja täysistä säkeistä siementavaraa.

5. Välitysliike lähettää kauppahuone N. N:lle vastaanottamansa tilaukset, joihin käytetään erittäin sitä varten valmistettuja kaavoja, sitä myöten kuin ne saapuvat. Kauppahuone N. N. on velvollinen suorittamaan ne tilaukset, joita se kohta ei ilmoita hylkäävänsä, tilauksessa mainituksi määräpäiväksi, paitsi jos ylivoimaiset esteet, joihin luetaan myös vaunujen puute rautatiellä, ovat viivytykseen syynä, jossa tapauksessa tavaran tilaaja, tilauskirjoihin pannun ehdon mukaan, on velvollinen tavaran määräpäivän jälkeenkin vastaanottamaan.

6. Orderin tulee saapua kauppahuone N. N:lle vähintäin 6 päivää ennen orderissa määrättyä tavaran saapumispäivää.

7. Kohta kun tilattu tavara on lähetetty, tulee kauppahuone N. N:n antaa siitä tieto tavaran vastaanottajalle.

8. Tavarain kääreitten (säkkien y. m.) tulee olla kelvollisia, niin ettei tavaran laatu pääse kuletuksen aikana huononemaan eikä sen paino vähenemään.

9. Kaikista Pellervon Välitysliikkeen kautta aikaansaaduista kaupoista suorittaa kauppahuone N. N. välityspalkkiota Pellervo-Seuran Johtokunnan hyväksymän tariffin mukaan, joka on annettava kauppahuone N. N:lle.

10. Kauppahuone N. N. sitoutuu olemaan samoilla ehdoilla suorittamatta tilaajien mahdollisesti suoraan heille lähettämiä tilauksia, milloin Välitysliike sen kautta tulisi sivuutetuksi.

Näitä sopimuksia on tehty kaksi kappaletta, joista kauppahuone N. N. on saanut toisen ja Pellervon Välitysliike toisen.

Tämä sopimuskirja ei kaipaa selityksiä. Se näyttää selvään, mitä varovaisuutta Välitysliike käyttää tavarain hankkimisessa. Sen pitäisi puolestaan olla takeena siitä, että Välitysliikkeen hankkimat tavarat ovat kunnollisia. Ja joskin toisin sattuisi käymään, niin siinä tapauksessa korvaa tavaran myyjä vahingon. Yksityisten yhdistysten, jotka ovat Välitysliikkeen käyttäjäkuntana, olisi vaikea saada aikaan kauppiaiden kanssa tällaista sopimusta. Välitysliike, jolla on suuri joukko yhdistyksiä takanaan ja jolla niin ollen on suuri tavarainvaihto, saa kauppahuoneet myöntämään tällaisia etuja.

Ohjesäännön 10 § selittää, miten menetellään laskujen lähettämisessä ja rahain perimisessä. Kaupan on etupäässä ajateltu tapahtuvan käteisellä, millä useimpain tavarain kaupassa tarkoitetaan maksua, joka joutuu myyjälle 30 päivän kuluessa laskun antopäivästä. Mutta onpa käytetty 3 kuukaudenkin maksuaikaa ja niissä tapauksissa on laskettu tavallinen yksityispankkien diskonttokorko kolmelta kuukaudelta lisää tavaran käteishintaan. Tällainen pitemmälle maksuajalle välitys on ollut mahdollista silloin, kun ostajayhdistyksen toimitsijana on ollut sellainen henkilö, jolla on luottoa pankissa, tai kun ostajana on yhdistys, jonka jäsenet ovat yhteisessä vastuussa yhdistyksen tekemistä sitoumuksista. Tavaran myyjä näet useimmissa tällaisissa tapauksissa kirjoittaa vekselin ja lähettää sen Välitysliikkeen kautta ostajain hyväksyttäväksi. Hyväksyttyä akseptia käyttää kauppahuone luottopaperina, myy sen pankkiin, josta hyväksyjä saa sen lunastaa. Käteisen hinnan maksaa ostaja suorastaan myyjälle ilman Välitysliikkeen apua. Näin menetellen vältetään tarpeetonta työtä ja liikoja postikuluja.

12 §:stä käy ilmi, miten Välitysliike kantaa provi-

siooninsa. Ostaja ei tule suoranaisesti Välitysliikkeelle maksamaan palkkiota sen toimista, vaan on provisiooni myyjän suoritettava. Pellervo-Seura on valmistanut Välitysliikkeelle palkkioluettelon, jota se tarkasti noudattaa. Provisiooni vaihtelee tämän mukaan ½—2 %. Tavallisin on ½ ja 1 %. Ainoastaan muutamissa tavaroissa kohoaa se kahteen prosenttiin. Tämä provisioonin otto kai on Pellervon vihamiesten puolelta aiheuttanut sen syytöksen Välitysliikettä vastaan, että sen syntyessä on muka taas tullut yksi jäsen lisää ennestäänkin liiallisten välikäsien rasittamaan kauppakoneistoon. On väitetty ja uskoteltu Välitysliikkeen käyttäjille, että tavara sen kautta hankittuna tulee kalliimmaksi, liikkeellä kun on muka suuret hoitokustannukset, monet matkustajat — tarkoitettu Pellervon neuvojia — vähän kokemusta j. n. e. Nämä syytökset ovat osaksi aivan vääriä, osaksi pahansuovasti liioiteltuja. Tuon vähäpätöisen provisioonin korvaa näet moninkerroin se voitto, mikä tavarain paljottain ostosta ja yhteisostojen tällä tavalla keskittämisestä saadaan.

Ohjesäännön 13 § yhdessä 15 §:n kanssa takaa sen, ettei Välitysliikkeestä voi muodostua sellaista laitosta, joka pitäisi silmällä voittojen keräämistä ja omia etujaan. Laitos näet on koettanut laskea provisiooninsa niin alhaiseksi, että se liikkeen kasvaessa vain korvaisi sen välttämättömät kulut, korottamatta sanottavasti hintoja.

Liikkeen käyttäjät, osuuskunnat, maamiesseurat y. m. yhdistykset ovat tilaisuudessa liikkeen tilejä tarkastamalla valvomaan, hoidetaanko liikettä niiden periaatteiden mukaan, joille se on rakennettu. Tällaista julkisuutta ei millään muulla kauppaliikkeellä liene periaatteittensa joukossa.

Tällaiset olivat ne ohjeet, joitten mukaan uusi, maassamme tähän saakka tuntematon liikemuoto oli pantava käymään.

Mutta paljon oli valmistuksia tehtävä, ennenkun alulle päästiin. Jo liikkeen kaupparekisteriin merkitsemisessä syntyi vaikeuksia. Sanotaan, ettei nimi miestä pilaa, mutta ei suinkaan, ettei nimi liikettä pilaisi. Ja jos niin väitettäisiin, tehtäisiin erehdys. Liikemaailmassa pannaan näet suuri arvo nimelle. Sen on täytettävä kaikenmoiset vaatimukset, ennenkun se kelpaa toiminimeksi. Puheena olevan uuden välitysliikkeen perustajat saivat hekin tuntea tämän tosiasian. Aluksi ajattelivat he tulokasta kutsua yksinkertaisesti nimellä: Pellervon Välitysliike. Mutta mitäs ollakaan! Nimi ei ollut sopiva. Liikettä ei sillä nimellä hyväksytty kaupparekisteriin merkittäväksi. Ei kuulunut sellaisella nimellä harjoitettu liike saavan juriidisen henkilön oikeuksia. — Mietittiin, tuumittiin ja tuloksena oli että „lapselle“ pitää antaa uusi, pitempi nimi: „Pellervon Välitysliike, B. Alfthan.“ Johtajan nimi liitettiin siis mukaan ja nyt tepsi.

Kun vihdoinkin kaikki valmistukset oli suoritettu, lähetti Pellervo-Seuran Johtokunta kaksi kiertokirjettä, tehdäkseen liikettä tunnetuksi sekä ostajille että myyjille.

Maamies- y. m. maanviljelijäin paikallisille ammattiyhdistyksille, kunnille, osuuskunnille ja yhtiömeijereille lähetettiin näin kuuluva kirje:

K. H.

Kuten tunnettu, on meillä samaten kuin muissa sivistysmaissa maanviljelystarvetavarain ja -tuotteitten kauppa viime vuosina yhä enemmän alkanut kehittyä osuustoiminnalliseen suuntaan. Meillä lienee jo toista sataa yhdistystä näinä vuosina tehnyt yhteisiä ostoja ja muutamat myöskin myyntejä. Seurauksena tästä on ollut, että maanviljelystarpeitten hinnat

yleensä ovat tasoittuneet ja että näitten tavarain käyttäminen on ennen tuntemattomassa määrässä levinnyt.

Ei ole kuitenkaan aivan helppo asia järjestää näitä yhteisiä kauppoja niin, että ne aina tyydyttäisivät maamiehiä. Muissa maissa on sen vuoksi kehitys mennyt siihen suuntaan, että on perustettu yhteisiä välityslaitoksia. Ja meilläkin on kokemus jo osoittanut välttämättömäksi sellaisen keskusliikkeen, joka ottaisi välittääkseen paikallisten osuuskuntien ja yhdistysten ostoa ja myyntiä.

Saatuaan useitten maamiesseurojen puolelta kehotuksia on Pellervo-Seuran Johtokunta päättänyt tänään tässä kaupungissa avata kauppa-asioimiston nimellä Pellervon Välitysliike, jonka järjestys ja työtapa käynee selville tähän liitetystä sitä varten laaditusta ohjesäännöstä.

Samalla kun Johtokunta edellä esitetyn nojalla uskaltaa toivoa, että Teidän seuranne on huomaava etujensa mukaiseksi ryhtyä liikeyhteyteen mainitun Välitysliikkeen kanssa, saa Johtokunta tämän kautta kehottaa sitä tarpeen tullessa kääntymään tämän liikkeen puoleen, ottaen huomioon, mitä ohjesäännön 6 §:ssä vaaditaan.

Puheena olevan Välitysliikkeen hoitajaksi on Johtokunta ottanut agronoomi B. Alfthan'in, joka tähänastisen toimintansa aikana on saavuttanut monipuolista kokemusta ja suurta luottamusta sekä viime kesän kuluessa on ollut ulkomailla perehtyäkseen samankaltaisten liikkeitten hoitoon.

Välitysliike on toistaiseksi sijoitettu Pellervon huoneustoon, Unioninkatu 41, Helsingissä. Sille lähetetyt kirjeet osoitettakoon: Pellervon Välitysliike, Helsinki.

Niille kauppahuoneille ja tehtailijoille, joista toivottiin hankkijoita, leverantöörejä, lähetettiin näin kuuluva kiertokirje:

S. H. T.

Kuten tunnettu, on meillä samaten kuin muissa sivistysmaissa maanviljelystarvetavarain ja -tuotteiden kauppa viime vuosina yhä enemmän alkanut kehittyä kooperatiiviseen suuntaan. Sen mukaan kuin meille on tunnettua, on tämä kehitys otettu vastaan mielihyvällä useitten etevämpien tukkukauppahuoneiden ja tehtaitten puolelta. Se hinnanalennus, minkä maalaiset ovat sen kautta voineet hankkia itselleen, ei näet sanot-

tavasti liene kohdannut tukkukauppaa, ja toiselta puolen lienee se tullut korvatuksi ei ainoastaan tavaranvaihdon tähän saakka kuulumattoman kasvamisen kautta, vaan myöskin sen kautta, että nämät kauppahuoneet ovat maamiesseuroissa tutustuneet ylipäänsä säntilliseen ja luotettavaan ostajapiiriin.

Yhä helpottaakseen kehitystä puheena olevaan, suuntaan, on Pellervo-Seuran Johtokunta, saatuaan siihen usean maamiesseuran puolelta kehotuksia, päättänyt tänään tässä kaupungissa avata kauppa-asioimiston nimellä Pellervon Välitysliike, jonka järjestys ja työtapa käynee selville tähän liitetystä sitä varten laaditusta ohjesäännöstä.

Samalla kun Johtokunta edellä esitetyn nojalla uskaltaa toivoa, että Teidän arvoisa liikkeenne on huomaava etujensa mukaiseksi ryhtyä liikeyhteyteen mainitun Välitysliikkeen kanssa, on Johtokunnalla tämän ohella kunnia pyytää, että Te tahtoisitte hyväntahtoisesti ilmoittaa Välitysliikkeelle, mitä ohjesäännössä mainituista tavaroista Te olette tilaisuudessa sen välityksellä myymään, jonka jälkeen se pyytää saada ryhtyä lähempään kirjevaihtoon kanssannne.

Olisi luullut nyt kaiken olevan jo selvillä ja että uutta liikettä sekä ostajien että myyjien puolelta olisi luottamuksella ryhdytty käyttämään.

Mutta „alku aina hankala“ — se on Pellervon Välitysliikkeenkin tunnustaminen. Vaikka sitä oli tehty tunnetuksi paitsi yllä olevien kiertokirjeitten kautta myöskin laajalti leviävässä Pellervo-lehdessä, näytti alussa siltä kuin sekä ostajat että myyjät eivät aikoisi olla siitä tietävinäänkään. Aniharvat kauppaliikkeet edes vastasivat saamaansa kiertokirjeeseen, jonka vuoksi Välitysliikkeen johtaja katsoi välttämättömäksi käydä persoonallisesti tekemässä kauppatuttavuuksia sekä Helsingissä että muutamissa muissakin suurimmissa kauppakaupungeissa. Kauppasopimuksia ei tahtonut sittenkään syntyä, useimmat kauppahuoneet eivät olleet halukkaat mihinkään varmoihin sopimuksiin. Tämä tuntui hyvin oudolta. Mutta vielä oudommalta

tuntui ja vielä arveluttavampaa oli, ettei näyttänyt tulevan luottamusta Välitysliikkeelle edes maanviljelijäin, ostajain puolelta.

Yhteisostoja tosin tehtiin maaseuduilla entistäkin vilkkaammin, mutta useimmat niistä aluksi menivät Välitysliikkeen ohi. Kyseltiin tosin arasti yhtä ja toista. Kyseltiin tavarain hintoja. Tiedusteltiin, mikä aura, harava, niitto- tai puimakone olisi paras y. m. s. Kaikkiin tiedusteluihin vastattiin niin hyvin kuin voitiin. Vuoden 1901 lopussa, marras- ja joulukuulla, nousi tällaisten kirjallisten vastausten luku jo noin 80:een.

Kaikista tiedusteluista ja vastauksista huolimatta ei vain tilauksia ruvennut näkymään. Odotettiin, oltiin kärsivällisiä, ja marraskuun 26 p. valkeni päivä, joka toi mukanaan tilauksen N:o 1. Se oli Ilmajoen Ylipään osuuskassalta ja käsitti vaununlastin verran väkirehuja. Nyt vasta oli siis liike todellisesti käynnissä. Tilaus oli saatu ja se oli annettava suoritettavaksi. Vertailtiin tehtyjä tarjouksia. Helsinkiläisen osakeyhtiö Agros'in tarjous näytti edukkaimmalta ja orderi N:o 1 annettiin sanotulle liikkeelle heti tilauksen saapumispäivänä. Liike suoritti orderin 28 p. marraskuuta, lähetti tavarat tilaajalle ja laskun Välitysliikkeelle. Välitysliikkeessä laskua tutkittiin, tarkastettiin, onko tavaroita lähetetty tilattu määrä sekä sellaisia, joita pyydettiin, ja varsinkin, onko hinta tarjouksen mukainen. Kun kaikki huomattiin olevan paikallaan, kirjoitti Välitysliikkeen johtaja laskun takasivulle: „Tarkastettu ja hyväksytty. Pellervon Välitysliike, B. Alfthan." Lasku lähetettiin tällaisena Ilmajoen Ylipään osuuskassan toimitsijalle, maanviljelijä J. E. Antilalle, joka sen saatuaan on lähettänyt maksun laskusta tavarain suorittajalle, hank-

kijalle. Tällä tavalla meneteltiin liikkeessä ensimmäisen tilauksen kanssa, samoin toisen, joka saman kuun 30 p:nä saapui. Tällä tapaa käytellään kaikki tilaukset, huomioon ottaen, että hankkija vaihtelee. — Ensi toimintakuukautenaan sai Välitysliike siis kokonaista 2 tilausta, toisena tuli jo kaksi vertaa enemmän, siis 4. Kaikki nämä tilaukset olivat väkirehutilauksia ja kertyi niistä yhteensä 9 vaununlastia.

Tämä maanviljelijäin odottamaton arkuus Välitysliikettä kohtaan sai vihdoin selityksensä: Useat kauppamatkustajat olivat ahkerasti kulkeneet ympäri maata levittämässä perättömiä, osaksi solvaaviakin huhuja Pellervosta, sen johtomiehistä, Välitysliikkeestä ja sen johtajasta; olipa muutamilla tahoilla liikkunut kiertokirjeitäkin, joitten tarkoitus myös oli vieroittaa maanviljelijöitä Välitysliikkeestä. Näitten viestien johdosta julkaistiin Pellervo-lehdessä 1902 n:o 2 kirjoitus, jossa koetettiin saada kansaa järkiinsä, ja vähitellen alkoikin se — kuten pian tulemme näkemään — kääntyä Välitysliikkeen puoleen.

Mutta sitä ennen oli Pellervon Välitysliikkeen kestettävä tulikaste, odottamaton ja vaarallisin kaikista vastuksista, jotka sen alkua vaikeuttivat.

Juuri näihin Välitysliikkeelle kriitillisiin aikoihin, jolloin oltiin epätietoisia siitä, voisiko se täyttää tarkoitustansa, juuri samoihin aikoihin, tammikuun 1 p:nä 1902, piti näet äsken vahvistetun lain keinotekoisten lannoitusaineiden, valmistettujen rehuvarain ja siementavarain kaupasta astua voimaan.

Tämän lain pääsisällys oli seuraava:

Se, joka ammatintapaisesti myy keinotekoisia lannoitusaineita tahi valmistettuja rehuvaroja tahi siementavaroita, taikka välittää niiden myyntiä, on, ellei toisin ole kirjallisesti sovittu, velvollinen ostajalle antamaan todistuksen, joka sisältää sem-

moiset tiedot kuin asetuksen 2 §:ssä mainitaan. Tämä koskee kuitenkin ainoastaan sellaisia kauppoja, jotka käsittävät vähintäin 25 kg. lannoitusaineita tai rehuvaroja tai 10 kg. siementavaroita. Jos myyjä ei anna tällaista todistusta, on hän vikapää sakkorangaistukseen.

Äsken mainitun todistuksen tulee asetuksen 2 §:n mukaan sisältää, paitsi tavaran nimeä, seuraavat tiedot:

a) keinotekoiseen lannoitusaineeseen nähden, sen alkuperä, vähin paljous tehokkaita aineksia, ilmoitettu prosentissa fosforihappoa vedestä vapaassa tilassa, kalia ja typpeä, sekä se muoto, missä nämät ainekset löytyvät tavarassa;

b) valmistettuihin rehuvaroihin nähden, se tai ne raaka-aineet, joista tavara on tehty, ja on tämän ilmoituksen, ellei muuta ole mainittu, katsottava sisältävän, että tavara on valmistettu yksinomaan ilmoitetuista aineista sekä että vahingollisia aineksia ja vieraita aineita ei ole tavarassa suurempaa määrää kuin mitä raaka-aine hyvänä kauppatavarana niitä tavallisesti sisältää;

c) siementavaraan nähden, sen alkuperä, puhtausaste sekä prosenttiluku puhtaita, itäviä siemeniä, kuin myös siinä olevain rikkaruohonsiementen prosenttiluku.

Jollei lannoitusaineen tahi siementavaran alkuperää voida saada selville, on siitä todistuksessa mainittava.

Jos ostaja tahtoo saada selville, onko tavara ilmoitettua laatua, tulee hänen otattaa siitä näyte sellaiseen toimitukseen yleisesti valtuutetulla henkilöllä, sekä noudattaen asetuksessa sekä yht'aikaa asetuksen kanssa annetussa julistuksessa olevia määräyksiä.

Jos tässä tutkimuksessa havaitaan, että annettu todistus on ostajan haitaksi väärä tahi tavaran nimitykseen nähden erehdyttävä, ja jos myyjä tiesi tuon todistuksen vääräksi tai jos hän muuten harkitaan siihen vikapääksi, rangaistaan hän sakoilla. Samalla on myyjä velvollinen korvaamaan vahingon, joka ostajalle on sattunut sen kautta, että myyty tavara ei asianmukaisesti ole yhtäpitävä vakuustodistuksessa olevain ilmoitusten kanssa.

Mutta tässä laissa oli heikko kohta: se näet myöntää tällaisten tavarain myynnin *ilman* vakuutta siinä tapauksessa, että ostaja ja myyjä siitä kirjallisesti sopivat.

Tätä lain myönnytystä hyväksi käyttäen oli 27 kauppaliikettä — niiden joukossa myöskin „Labor“ — yhteisesti sopinut siitä, että he eivät tulisi seuraamaan lakia, vaan kieltäytyisivät antamasta asetuksessa mainittuja vakuutteita tavarastaan, ja tämän sopimuksen he julkaisivat samaan aikaan, kun lain piti astua voimaan.

Mille kannalle oli nyt Pellervon Välitysliikkeen asetuttava tässä asiassa?

Se oli luvannut hankkia ostajilleen taatusti hyviä tavaroita. Mutta miten hankkia, kun kaikki kotimaiset tärkeimmät myyjät kieltäytyivät takeita antamasta eikä Välitysliike kyennyt itse ulkomailta hankkimaan tavaroita? Toiselta puolen olisi Pellervon Välitysliike kerrassaan pettänyt aatteensa, jos se olisi alistunut tekemään sellaisia sopimuksia kauppiaitten kanssa, joitten mukaan nämät olisivat vapautetut vastaamasta tavaran kunnollisuudesta. Olisihan se ollut kuulumatonta — ainakin sivistysmaissa kuulumatonta —, jos todelliseen yhteistoimintaan järjestyneet maanviljelijät olisivat suostuneet yksissä neuvoin kauppiaitten kanssa riistämään maanviljelijäin etuja tarkoittavalta lailta kaiken merkityksen. Tätä näkökohtaa silmällä pitäen, päätti Pellervo-Seuran Johtokunta kokouksessaan 20 p:nä tammikuuta, että Välitysliikkeen olisi lujasti pidettävä kiinni uuden asetuksen tarjoamista asiallisista eduista, huolimatta siitä, miten Välitysliikkeen itsensä oli käyvä tässä vaikeassa pulmassa.

Välitysliikkeen kanta käy yksityiskohdissaan selville kirjoituksesta, joka julaistiin Pellervo-lehden tammikuun numerossa v. 1902. Siitä otamme tähän seuraavat otteet:

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Olemme sitä mieltä, että myyjän ei ole mahdotonta antaa todistusta myymänsä tavaran laadusta useimmista niistä seikoista, jotka asetuksen 2 § säätää. Vieläpä katsomme, että tunnollinen kauppias pitää kunnianasianaan tällaisen todistuksen antamista. Sillä ei voi kohtuudella vaatia, että ostajan tulee vastaanottaa §:ssä mainittuja tavaroita, vaikkapa ne olisivat kuinka ala-arvoisia tahansa.

Ja jos myyjä esim. itse tultuaan petetyksi, poikkeustapauksessa tietämättään myy ala-arvoista tavaraa — mikä tunnolliselle kauppiaallekin voi tapahtua —, niin on hän velvollinen joko palkitsemaan vahingon tai purkamaan kaupan. Myönnettävä kyllä on, että jossakin tapauksessa voipi olla mahdotonta antaa tuollaista todistusta, mutta sitä on poikkeuksena pidettävä eikä sääntönä.

Sen vuoksi on Suomen maanviljelijäin lujasti pysyttävä sellaisissa vaatimuksissa ja olemme vakuutetut siitä, että näitä vaatimuksia tunnolliset ja rehelliset kauppiaat eivät tule pitämään liiallisina.

Olemme nimittäin mielihyvällä havainneet, että ainakin muutamat isommat kauppaliikkeet nyt jo hyväksyvät tässä esitetyt näkökohdat. Muutamien liikkeiden puolelta on nimittäin suostuttu useimmista tavaroista Pellervon Välitysliikkeelle antamaan sellaisia todistuksia kuin asetuksen 2 §:ssä sanotaan, sekä vastaamaan siitä, että tavara on vakuutteen mukaista eli toisin sanoen korvaamaan vahingot ja tarkastuskustannukset, jos heille erehdys sattuisi. Ainoastaan asetuksessa säädetyn *rangaistuksen* alaiseksi he eivät katso voivansa antautua.

Mitä nyt tulee näihin asetuksessa mainittuihin rangaistusmääräyksiin, on Pellervon Välitysliike katsonut voitavan niistä luopua, ainakin toistaiseksi, kunnes ehditään saada asiassa kokemusta. Saatetaan olla tyytyväisiä, jos maanviljelijöille voidaan hankkia kaikki ne asialliset edut, joita asetus tarkoittaa, nimittäin vakuus siitä, että tavara on sopimuksen mukaista, vaikkapa se tapahtuukin ilman rangaistussäännösten apua.

Pellervon Välitysliike on päättänyt sentähden välittää usein mainitussa asetuksessa mainittujen tavaroiden kauppoja yleensä ainoastaan seuraavilla ehdoilla:

a) Myyjän tulee antaa Välitysliikkeelle kirjallinen vakuus tavaran laadusta niissä suhteissa kuin asetuksen 2 § säätää.

b) Jos tavara tutkittaessa havaitaan huonommaksi kuin sitoumus näyttää, on myyjä velvollinen maksamaan kustan-

nuksen tavaran tutkimisesta sekä vähentämään hintaa suhteellisesti. Jos taas tavara silminnähtävästi havaitaan väärennetyksi, tulee myyjän ottaa tavara takaisin ja korvata ostajalle kuletuskustannukset.

c) Näytteiden ottamisessa ja niiden tutkimisessa menetellään sillä tavalla kuin useinmainittu asetus elok. 8 p:ltä 1901 ja julistus samalta päivältä säätävät. Näytteet ovat kuitenkin aina tutkittavat Helsingin Maanviljelys- ja Kauppakemiallisessa tarkastuslaitoksessa. Näyte on kuitenkin otettava lannoitusaineista ja väkirehuista täydestä vaunulastista ja siementavaroista täydestä säkistä.

d) Niissä tapauksissa, joissa tällaisen vakuuden antamista jostakin tavarasta katsotaan mahdottomaksi tai kohtuuttomaksi, voidaan yllä esitetyistä määräyksistä tehdä poikkeus.

Tällä tavalla menetellen tulevat asetuksen muut säännökset yleensä käytäntöön, paitsi sen 8 §:ssä olevat sakkomääräykset. Siten ei sanottu asetus jää kuolleeksi kirjaimeksi. Päinvastoin tulevat Suomen maanviljelijät saamaan nauttia kaikkia asetuksen *asiallisia etuja*. Ja se on pääasia.

Mutta jotta Pellervon Välitysliike voisi yllä esitetyt periaatteet saada käytännössä toteutetuiksi, siihen vaaditaan maanviljelijöiden puolelta pontevaa kannatusta. Maanviljelijöistämme *itsestään* siis lopullisesti riippuu, tuleeko asetuksen tarkoitus syrjäytettäväksi vai eikö. Jos he lujasti yhteenliittyneinä vaativat takeita tavaran laadusta, niin Pellervon Välitysliike varmaankin voipi ne heille hankkia. Jos he eivät tässä suhteessa mitään vaadi, vaan tyytyvät siihen mitä kaikenlaiset kauppiaat heille umpimähkään tyrkyttävät, ehkä näennäisesti huokeammista hinnoista, niin silloin on Pellervon Välitysliike tietysti voimaton.

Tämän lisäksi Pellervo-Seuran Johtokunta ennen mainitussa kokouksessaan päätti antaa 1,000 markan määrärahan käytettäväksi niitten tavarain näytteitten tutkimisen kustantamiseksi, jotka Välitysliikkeen kautta ostettaisiin.

Se kanta, jolle Pellervon Välitysliike tässä tärkeässä kysymyksessä asettui, saavutti yleistä hyväksymistä. Julkisuudessakin maanviljelijät toivat esiin tyytyväisyytensä. Mutta vielä enemmän merkitsi se yleinen

luottamus, joka tuli Välitysliikkeen osalle yhteisostoja harjoittavien maanviljelijäin puolelta, sen jälkeen kun yllä oleva julistus (helmikuulla) levisi maahan. Tämä taas vaikutti sen, että kauppaliikkeet vähitellen toinen toisensa perästä luopuivat edellä esitetystä kannastaan. Kun seuraamme Välitysliikkeen liikevaihtoa 1902 vuoden kuluessa, tulee tämä selvästi ilmi.

b) Pellervon Välitysliikkeen toiminta v. 1902.

Vielä koko *tammikuun* kuluessa on liike melkein kuollutta: kaikkiaan ainoastaan 8 tilausta. Siirrymme *helmikuuhun*. Tällöin jo tilausten luku nousee 30:een. Väkirehut ovat, samaten kuin edellisinäkin kuukausina, päätavara, jota tilataan. Mutta niiden ohella näkyy yhä useammin konetilauksia. Milloin tilataan separaattori ja vaaka, milloin höyrypata ja butyrometri, milloin mikin kapine. Drittelejä tilattiin myöskin ja ehtipä Arolammin ostoyhdistys jo heinänsiemeniäkin hankkimaan.

Maaliskuulla emme jaksa enää seurata tilauksia tarkalleen. Niiden lukumäärä kasvaa nyt jo 75:een. Siinä tilataan väkirehuja, tilataan siemeniä jo aivan yleisesti, timoteita, apilasta, virnaa, turnipsia, lanttua j. n. e. Useassa tilauskirjeessä pyydetään jo apulannoitusaineitakin, luujauhoja, kuonaa, kainiittia, chilisalpietaria ja superfosfaattia. Kyselyjä tulvii entistä enemmän. Kaikkiin koetetaan vastata. Työtä alkaa Välitysliikkeessä olla kuin missäkin affäärikonttorissa. — Mutta annappas olla, tulee *huhtikuu* ja „lyö rekordin“ tilausten lukumäärään nähden. Nyt jos tilausten lukumäärä nousisi, kuten tähän asti, kaksinkertaiseksi edel-

liseen kuuhun verraten, olisi tämä jo tavatonta. Ja odottamatonta tilausten paljous todella olikin. Sillä kaikkiaan kertyi niitä kuukauden kuluessa 149. Tilaukset tosin olivat pienenpuoleisia. Lienevät ihmiset vieläkin „kokeilleet“. Tilausten lukumäärää lisäsi varmaan osaltaan se innostus, jota „Pellervon päivät“ kuukauden alussa lietsoivat. „Päiville“ saapuneet maalaiset jättivät näet jo täällä ollessaan joukon tilauksia. Enimmäkseen tilattiin nyt heinän- ja juurikasvisiemeniä sekä apulannoitusaineita, vähempi määrä väkirehuja ja koneita. — *Toukokuussa* aleni tilausten lukumäärä 57:ään. — Ihmisille oli huudettu: „tehkää harvoja, mutta suuria tilauksia!“ Tätä neuvoa lienevät maamiehet nyt ruvenneet noudattamaan, päättäen tilausten harvalukuisuudesta. Kumminkin on huomioon otettava se seikka, että siementavarain ostoaika, joita useimmat tilaukset käsittivät, nyt jo oli ohi. Toukokuun tilausten joukossa huomaamme heinänsiemen-, väkirehu- ja apulantatilausten lisäksi kauransiemenen ja ruisjauhojen tilauksia. — Kesäkuukausina vaihteli tilausten lukumäärä, ollen *kesäkuussa* 20, *heinäkuussa* 59 ja *elokuussa* 28. Tähän vaikuttivat luonnollisesti kesäkiireet. Maamiehet eivät ehdi tuumia yhteisostoja. Kysymykset, miten saadaan heinät alituisen sateen alta pois ja kuinka viljat kokoon pakkasen tieltä, eivät jätä sijaa ostojen miettimiseen. Apulannoitusaineita, varsinkin luujauhoja, kuonaa ja kainiittia välitettiin enimmän kesäkuukausina. Niihin tuli lisäksi juhannusruis, jota kesäkuun aikana tilattiin, suola heinäaikana sekä viljan- ja heinänkorjuuy. m. koneet. — Syyskuukausina oli tilausten lukumäärä taaskin pieni, *syyskuussa* ainoastaan 20. Maamme pohjoisiin osiin tilattiin nyt tavaraa talveksi, m. m. vehnänleseitä. Näitä ja petroleumia alettiin tilata muuannekin Suomeen. *Lokakuussa* (16 tilausta) menee Väli-

tysliikkeen toimesta vaununlasti leseitä, toinen ruista tuontuostakin eri osiin maatamme. Silppu- ja puimakoneita kysellään ja tilataan. *Marraskuussa* (24 tilausta) ja *joulukuussa* (32 tilausta) välitetään parhaasta päästä rukiita ja vehnänleseitä sekä petroleumia. Varsinkin herättävät tähän aikaan huomiota yhä kasvavat kuntien viljatilaukset.

Kaikkiaan on tilivuoden kuluessa Pellervon Välitysliike saanut 518 tilausta, joista se on antanut 569 määräystä eri kauppahuoneille.

Seuraavalla sivulla oleva taulu osoittaa tarkemmin, *mitä tavaroita* on välitetty, kunkin tavaralajin *arvon* ja sen *loppusumman*, mihin Välitysliikkeen *tavaranvälitys* ajalla $^{1}/_{11}$ 1901—$^{31}/_{12}$ 1902 on noussut.

Me huomaamme taulusta, että Välitysliikkeen toiminta on keskittynyt kolmen päätavaran ympärille. Erilaatuiset apulannoitusaineet, väkirehut ja siemenet ovat antaneet liikkeelle suurimman tehtävän. Varsinkin mitä *apulantoihin* tulee, on liike niiden kaupassa ensi vuotenaan toiminut vilkkaasti. Luujauhojen välitys suoraan maanviljelijöille, tavaran kuluttajille lienee ollut suurempi kuin minkään muun liikkeen maassamme. Varmana voitaneekin pitää, että tavara Välitysliikkeen kautta hankittuna on ollut parasta, mitä meillä voidaan saada, ja että hinta on ollut mahdollisimman halpa. Ne kiittävät lausunnot, joita eri osista maatamme luujauhojen välityksestä on tullut, ovat tavaran suuren menekin ohessa takeena siitä, että Välitysliike varsinkin tämän tavaran kaupassa on vastannut maamiesten toiveita.

Ikävänä ja huomauttamista ansaitsevana asianhaarana on tässä kumminkin mainittava se seikka, että luujauhotilaukset viime kesänä tulivat liian myöhään

Välitysluettelo.

Tavaran nimi	Määrä		Arvo			
			Mk.	p.	Mk.	p.
1) Apulannoitusaineita:						
Luujauhoja	sk.	10,715	112,410	51		
Tuomaskuonaa	„	9,295	57,878	01		
Kainiittia	„	3,389	17,248	20		
Chilisalpietaria	„	101	2,829	64		
Muita aineita	„	12	132	80	190,499	16
2) Väkirehuja:						
Vehnänleseitä	sk.	19,535	88,405	05		
Rehuvehnäjauhoja	„	2,994	32,721	31		
Muita väkirehuja	pud.	4,760	9,214	96	130,341	32
3) Siemeniä:						
Timoteita	kg.	39,098,5	55,089	97		
Puna-apilasta	„	8,573,	20,146	06		
Alsike-apilasta	„	5,493,5	13,292	36		
Valko-apilasta	„	464,5	1,044	15		
Virnaa	„	23,453,0	6,278	98		
Ohraa	„	200,0	44	88		
Kauraa	„	42,307,0	6,828	85		
Herneitä	„	1,926,9	476	54		
Turnipsia	„	530,3	1,762	14		
Muita siemeniä	„	1,497,6	1,937	58	106,901	51
4) Viljaa:						
Ruisjauhoja	sk.	660	7,204	70		
Ruista	kg.	201,174,5	29,096	43		
Vehnäjauhoja			2,787	42	39,088	55
5) Koneita	kpl.	75			9,677	95
6) Drittelliä	„	3,069			5,541	58
7) Suoloja	hl.	1,429			3,759	17
8) Nauloja					3,226	52
9) Petroleumia	kg.	20,796			2,932	17
10) Sekalaista					474	—
11) Hevosenkenkiä					306	93
			Summa Smk.		492,748	86

ja melkein kaikki samaan aikaan. Tilausten suorittaminen näin ollen myöhästyi. Pietarissa oleva tehdas ei mitenkään voinut heti suorittaa kaikkia tilauksia. Tästä olisi maamiestemme opittava lähettämään tilauk-

sensa aikaisemmin. — Samaa kuin luujauhokaupasta, voidaan yleisesti sanoa tuomaskuona- ja kainiittikaupastakin. Välitysliikkeen kautta tilattu kuona, sikäli kuin tiedetään, erästä poikkeusta lukuunottamatta, on ollut ilmoituksen mukaista, tavallisimmin 16-prosenttista. Kuonan hinta on vaihdellut hankkijain vaihdellessa. Niiden hankkijain varastot, joiden hinnat ovat olleet halvimmat, eivät näet aina ole riittäneet täysin tyydyttämään kysyjäin vaatimuksia. On joskus täytynyt antaa orderi sellaisellekin toiminimelle, jonka tavara on ollut useita kymmeniä pennejä kalliimpaa säkiltä kuin muutamia päiviä sitten jonkun toisen hankkijan, mutta jonka varastot sattumalta loppuivat. Kuvaavana esimerkkinä mainittakoon tässä seuraava tapaus. Kun erään maamme suurkaupungin apulannoitusaineiden kauppiaat viime kesänä saivat tietää, että Helsingin toiminimet olivat loppuun myyneet kuonavarastonsa eivätkä saa toisia, ennenkun noin kuukauden kuluttua, päättivät he käyttää tilaisuutta hyväkseen ja yksimielisesti korottivat kuonan hintaa 50 penniä säkiltä. Välitysliikkeelle tuli silloin tuon kaupungin lähistössä toimivalta maamiesseuralta kiireellinen kuonatilaus, käsittäen noin 500 säkkiä, ja oli tämä seura pakotettu maksamaan tavarastaan 250 markkaa enemmän suurkaupunkiemme porvarien oikkujen ja oman huolimattomuutensa tähden. Jos näet mainittu seura olisi Välitysliikkeelle ilmoittanut tarpeensa ennen, olisi se varmaan voinut säästää tuon summan. Tämä esimerkki osaltaan myös kehottaa yhteisostojen toimeenpanijoita suurempaan huolellisuuteen tilauksia jouduttaessaan. — Kainiittia ja chilisalpietaria on kysytty vähänpuoleisesti.

Väkirehut ja *siementavarat* ovat välitysluettelossa toisessa ja kolmannessa sijassa. Kumpaisenkin tavara-

ryhmän välitysarvo kohoaa yli sadan tuhannen markan. Varsinkin on huomattava timotein siementen jokseenkin suuri menekki. Mitä siementavarain laatuun ja itäväisyyteen tulee, ei siinä suhteessa ole valituksia kuulunut. Tavara on ollut hyvää, mutta tavallista kalliimpaa, verrattuna edellisten vuosien hintoihin.

Koneiden välitys on toistaiseksi ollut pieni. Nähtävästi vaatii se kauppa aivan erikoista huolta ja eri välitysjärjestelmää. Ihmiset ovat tähän saakka tottuneet ostamaan koneensa kauppamatkustajain tai maaseutuasiamiesten välityksellä, jotka kaunopuheliaasti, keinoista välittämättä, koettavat saada usein epäkäytännöllistä, ala-arvoistakin tavaraa kaupaksi. Tämä koneiden ostotapa on niin maamiehiimme juurtunut, että heidän näyttää olevan vaikea siitä luopua, vaikka Välitysliike tässäkin kaupassa tosin on tarjonnut silminnähtäviä etuja. Toinen seikka, mikä Välitysliikkeen toimintaa koneiden ostoissa on vaikeuttanut, on se, että liikkeen tähän saakka on ollut vaikea ratkaista, mitkä koneet olisivat parhaita ja mitä sen tulisi maamiehille suosittaa. Kyselyjä tässä suhteessa on tehty paljonkin. Luotettavan vastauksen antaminen on usein ollut sangen vaikea asia.

Viimeksi mainittu epäkohta tulee kumminkin ennen pitkää poistetuksi. Kun näet Pellervon alotteesta aikaansaatu konetarkastuslaitos jonkun ajan on ehtinyt toimia, käy mahdolliseksi puolueettomain arvostelujen nojalla päättää, mikä kone missäkin tapauksessa on edullisin ostaa.

Muilla välitysluettelossa mainituilla tavaroilla on Välitysliikkeen toiminnassa ollut vaatimaton sija.

Pellervon Välitysliike on välittänyt yhteisostoja seuraavanlaisille *ostajille:*

128:lle maamies- ja maalaisseuralle, isäntäyhdistykselle, tai muille tämäntapaisille ammattiyhdistyksille,
50:lle satunnaiselle yhdistykselle,
26:lle osuuskassalle, osuusmeijerille ja osuuskaupalle,
7:lle kunnalle,

211:lle eri ostajalle siis kaikkiaan. Enin osa näistä on Turun ja Porin sekä Vaasan lääneistä. Sitten seuraa Pohjois-Karjala, Mikkelin lääni, Hämeen lääni ja Uusimaa. Savosta, Etelä-Karjalasta ja Oulun läänistä on tullut vähimmän tilauksia.

Näistä tiedoista näemme, että yhteisostajina ovat olleet suurimmaksi osaksi maamiesten ammattiyhdistykset sekä satunnaiset ostoyhdistykset; edellisten luku on noin 61 % ja jälkimäisten 24 % eli yhteensä 85 % kaikkien Välitysliikkeen käyttäjäin luvusta. Osuuskuntien lukumäärä on vielä pieni, ainoastaan 12 %, ja kuntain 3 % kaikkien tilaajain luvusta.

Tällainen suhde tilaajain välillä saa helposti selityksensä siitä asianhaarasta, että maanviljelijäin ammattiyhdistykset aivan viime vuoteen saakka ovat olleet ainoat yhdistykset maamiesten keskuudessa, joissa yhteiset taloudelliset, osto- y. m. kysymykset ovat voineet tulla esiin. Missä ei ammattiyhdistystä ole ollut tai missä se toiminta-alueensa suuruuden tai jonkun muun seikan takia ei ole kyennyt tekemään yhteisostoja kaikille seudun maanviljelijöille, siellä ovat naapurit liittyneet yhteen satunnaisiksi ostoyhdistyksiksi, joiden toimitsija sitten on tehnyt tilaukset jäsenten puolesta yhdistyksen nimessä.

Osuustoimintalain voimaanastuttua kun erilaisia osuuskuntia on alkanut syntyä, ovat nämä useimmat ottaneet ohjelmaansa myös yhteisostojen tekemisen. Varsinkin ovat osuusmeijerit muutamissa osissa maa-

tamme menestyksellä toimineet tällä alalla. — Varsinaisia osuuskuntia yhteisostojen ja -myyntien toimeenpanoa varten on Välitysliikkeen käyttäjissä ollut vain muutamia; samaa on sanottava kauppaosuuskunnista. Välitysliike kun hankkii ainoastaan määrättyjä maanviljelijäin tarvetavaroita, ei se toistaiseksi ole tarpeeksi voinut tyydyttää kauppaosuuskuntain kovin erilaisia vaatimuksia.

Tavaran hankkijoita, leverantöörejä, on Välitysliikkeellä ollut vuoden kuluessa kaikkiaan 25. Näistä ovat toiset saaneet Välitysliikkeen ordereita enemmän, toiset vähemmän; muutamat ainoastaan jonkun. Tämä hankkijain paljous ainakin muutamien tavarain kaupassa pitää hintoja korkealla. Tällä asialla on omituiset syynsä. — Muutamien tavarain myynnissä on näet järjestetty jonkunmoinen asteikko, minkä mukaan hinta lasketaan. Esimerkiksi säkki tavaraa vähittäin ostaissa maksaa 5 mk. 20 p., mutta 5 mk., jos vähintäin 60 säkkiä ostetaan. Edelleen on hinta 5 mk. säkiltä, kunnes osto vuoden kuluessa nousee 120 säkkiin, jolloin hinta on 4 mk. 90 p. Tällä tavalla laskee hinta tilauksen ja alennuksen asteettain suuretessa. Kun vuoden kuluessa tehdyt ostot ovat vihdoin nousseet 3,000 säkkiin tai siitä yli, on myönnettävä lisä-alennus taas vähitellen noussut, niin että tavaran hinta on enää vain 4 mk. 80 p. säkiltä, alennus siis kaikkiaan 40 p. säkiltä. Tavarasta on ostettaessa maksettava täysi hinta, alennus, luetaan hyväksi vasta vuoden lopussa.

Olettakaamme, että sama liike saa vuoden kuluessa samalle ostajalle tai välittäjälle, jota siinä tapauksessa pidetään ostajana, suorittaa puheena olevaa tavaraa 3,000 säkkiä. Hinta on silloin 4 mk. 80 p. säkiltä sen sijaan, että säkki olisi maksanut 5 mk. 20 p. jos kukin tarvitsija yksikseen olisi hankkinut tavaran

60 säkkiä pienemmissä erin, vaikkapa samalta liikkeeltäkin. Voitto 3,000 säkin kaupasta, saatu yksinomaan sen kautta, että *ostot* tehdään *yhdessä saman välittäjän kautta*, on siis tässä tapauksessa 1,200 mk. Jos ostot olisi tehty vähintäin 60 säkin erissä, mutta *eri välittäjiltä*, olisi voitto ollut ainoastaan 600 mk., alennus vain 200 säkiltä. Korkeinta alennusta ei olisi saatu, kun ostot samalta liikkeeltä eivät kohonneet vaadittuun määrään.

Näimme siis, että jos sama hankkija voisi Välitysliikkeelle hankkia sen koko tarpeen — esimerkissämme 3,000 säkkiä — tulisi tavaran hinta alennuksen suuretessa halvemmaksi. Kuta useammalta hankkijalta Välitysliikkeen täytyy tavaraa tilata, sitä pienempänä ostajana se esiintyy kutakin hankkijaa kohtaan erikseen ja sitä pienempi on sen saama hinnanalennus sekä sitä korkeampi tavaran hinta.

Samalla näyttää tämä esimerkki, ettei riitä se, että yksityisten tarvitsijain ostot kootaan pieniksi yhteisostoiksi, jotka saapuvat tavaran hankkijalle kukin eri tietänsä. Vasta sen kautta, että *yhteisostot keskitetään samaan välitysliikkeeseen, joka mahdollisuutta myöten hankkii tavarat samasta paikasta*, tulevat tukkuoston edut täysin määrin kuluttajain hyväksi.

Asianlaita on tällainen useiden maanviljelystarvetavarain kaupassa. Kaikkia niitä ostettaissa on pyrittävä ostoja keskittämään niin paljon kuin mahdollista. — Välitysliikkeen toiminnan ensi vuonna ei tällaista keskittämistä kaikkiin tavaroihin nähden ole vielä täysin voitu saada aikaan. Liike on ollut uusi kauppamaailmassamme. Tehtaat ja tukkuliikkeet eivät ole tienneet sen tarpeiden suuruutta, ja, kuten edellä jo mainittiin, yhden toiminimen on ollut mahdoton edullisilla ehdoilla hankkia kaikkia uuden liikkeen välittämiä tava-

roita. Tässä yksi syy, miksi hankkijoita on täytynyt olla niin paljon. Toinen syy on siinä, että maassamme on kovin harvassa sellaisia kauppahuoneita, jotka voivat myydä tavaroitansa ympäri maan. Rahtien kalleus, olojen puuttuva tunteminen, yritteliäisyyden puute, kaikki nämä vaikuttavat tähän. Näin ollen ja kun Välitysliike on ollut riippuvainen kotimaisista tukkukauppiaista, on täytynyt saada hankkija jokaiseen tärkeämpään osaan maata ja voimia on sillä tavalla hajoitettu.

Kun Välitysliikkeen eri tavaravaihtojen suuruus tulee vakaantumaan ja tunnetuksi, voi se varmemmin kuin tähän saakka tehdä kauppasopimuksia jo edeltäpäin ja siten hankkia käyttäjilleen ostojen keskittämisessäkin yhä suurempia etuja.

Edellä esitetystä, muutamien tavarain oston keskittämisestä on kuitenkin kaikitenkin jo puheena olevan ensimmäisen toimintavuoden ajalla kertynyt hinnanalennuksessa pieni säästö, mikä ei suinkaan sanan varsinaisessa merkityksessä ole Välitysliikkeen kauppavoittoa. Välitysliikehän hankkii tavarat käyttäjilleen ostohinnoilla, vaatimatta ostajilta minkäänlaista hinnan korotusta välitystoimensa palkkioksi. Ainoana korvauksena liikkeen kuluista on se palkkio, provisiooni, minkä myyjät suorittavat. Jos tästä palkkiosta jäisi tähteeksi, liikkeen kulut siitä pois laskettuina, olisi se Välitysliikkeen todellista „kauppavoittoa“, minkä senkin käyttämisestä ohjesäännön mukaan tavaran tilaajat voivat määrätä. Tuollaista voittoa ei kuitenkaan liikkeen alkuaikoina tule. Onhan tavaranvaihto vielä liian pieni.

Vaikkakin siis Välitysliike — kuten alempana olevasta lyhennystilistä käy selville — ensi toimintavuotenaan on tuottanut Pellervo-Seuralle tappiota, on

kuitenkin katsottu oikeudenmukaiseksi, että sitä säästöä, minkä liike on voinut hankkia hinnanalennuksella, ostojen keskittämisellä, ei lasketa Välitysliikkeen omaksi tuloksi, kuten välityspalkkiot, vaan jaetaan niille ostajille, jotka tämän säästön ovat saaneet aikaan. Säästöön oikeutetut ovat siis ne yhdistykset y. m., jotka ovat tilanneet niitä tavaroita, mille mainittua erityistä hinnanalennusta vuoden lopussa on laskettu. Näitä yhdistyksiä oli kaikkiaan 57 ja niille tuleva säästö eli erityinen hinnanalennus teki yhteensä 2,063 mk. 55 penniä, mikä summa jaettiin niille kunkin vuosioston suuruuden mukaan. Suurin summa, minkä yksityinen yhdistys täten tuli saamaan, oli 131 mk. 40 p.

Lyhennysote Pellervon Välitysliikkeen tileistä $^{1}/_{11}$ 1901—$^{31}/_{12}$ 1902.

Tuloja:		*Menoja:*	
Välityspalkkiota myyjiltä.	5,808: 78.	Perustamiskustannuksia	1,313: 40.
Pellervo-Seuralta . .	9,502: 65.	Palkat 14 kuukaudelta	9,860: 79.
		Vuokra, valaistus ja siivoaminen	875: —.
		Painatus, posti, telef. y. m. konttorimenot	1,792: 05.
		Matkakustannuksia	389: 25.
		Tarkastuskustannuksia	103: —.
		Muita menoja	336: 04.
		Saatavia . . 599: 96.	
		Säästöä kassassa . 41: 94.	641: 90.
Smk.	15,311: 43.	Smk.	15,311: 43.

Näemme siis, että liikkeen perustamis- ja hoitokustannukset sen ensimmäiseltä 14 kuukaudelta eivät tee enempää kuin noin 3 % koko liikevaihdosta. Tavallisissa kauppaliikkeissä ne tahtovat olla 5—8 %; tässä tapauksessa ne siis olisivat nousseet hyvästikin noin 25—40,000 Smkaan.

Tämä kustannusten vähäisyys ei suinkaan johdu siitä, että liike olisi muihin verraten vähäpätöinen. Päinvastoin on siitä ainakin tänä ensi vuotena ollut uskomattoman paljon työtä. Työn runsautta kuvaa jossain määrin Välitysliikkeen kirjeenvaihto. Puheena olevalla ajalla on siitä lähetetty

Kirjeitä	2,083	kpl.
Kiertokirjeitä noin	1,750	„
Laskuja, tilausblanketteja y. m.	1,213	„
Ordereita	569	„
Kaikkiaan siis	5,615	lähetystä.

Tullut posti ei ole ollut hetikään niin suuri: paitsi tilauksia on saapunut kaikkiaan 1,525 kirjettä.

Tämän työn on suurimmaksi osaksi suorittanut liikkeen johtaja, agronoomi B. ALFTHAN, yksin. Sillä vakituista konttoriapulaista hänellä ei ole ollut, ennenkun viime joulukuun 1 päivästä alkaen; ainoastaan tilapäisiä apulaisia hän kiireimpinä aikoina käytti.

Tällainen on Pellervon Välitysliikkeen synty ja ensi toimintavuosi ollut.

Myönnettäköön, ettei Välitysliike ensimmäisen elinvuotensa aikana ole voinut tyydyttää ankarimpia vaatimuksia. Siitä huolimatta on tunnustaminen, että se on osaltaan tasoittanut tärkeimpäin maataloustavarain hintoja maanviljelijäimme eduksi; se on hintoja

halventamalla levittänyt tuottavain tavarain käyttämistä; se on ollut todellisena „palvelijana“ maamiehillemme. — Kuta useampi yhdistys Välitysliikkeen palvelusta käyttää, sitä arvokkaampi, valppaampi, nöyrempi ja myös sitä halvempi tämä palvelija on kullekin „isännälle“.

PELLERVON KIRJASTOA

on ilmestynyt:

N:o 1. *V. Axelson,* **Pellervo,** Esitelmä . . . . . 0: 50.
N:o 2. *Hannes Gebhard,* **Pieniviljelys ja osuustoiminta** . 0: 50.
N:o 3. **Osuusmeijerit.** Käsikirja niiden perustamisesta ja taloudenhoidosta. I vihko. Osuusmeijerien tarkotus, perustaminen, rakentaminen, hallinto ja hoito. Toinen lisätty ja uudistettu painos . . 1: 50.
„ „ *Evert von Konow,* **Osuusmeijerit.** II vihko. Osuusmeijerien kirjanpito . . . . . 1: —.
N:o 5. **Osuustoimintalaki.** Ohjeita sen käyttämiseen. Toinen painos . . . . . 1: —.
5 kpl. maksaa 90 p. kpl.; 10 kpl. 80 p. kpl.
N:o 6. *Hannes Gebhard,* **Osuustoiminnan keskittämisestä ja sen edellytyksistä.** Toinen painos . . . 0: 25.
N:o 7. **Liikepääoman hankkiminen Suomen maanviljelykselle osuustoiminnan avulla** . . . . . 0: 25.
N:o 8. **Papit ja maanviljelijäin osuustoiminta.** Kirj. *Eräs osuustoiminnan ystävä* . . . . . 0: 50.
N:o 9. **Miten osuuskassa perustetaan ja hoidetaan. I.** Toinen painos . . . . . 1: —.
N:o 10. *J. K. Paasikivi,* **Osuustoimintalain pääkohdat** . . 0: 50.
N:o 11. *August Ramsay,* **Karjanvakuutusyhdistyksistä** . . 0: 75.
N:o 12. *Bruno Granit,* **Osuuskaupat,** käsikirja niiden perustamisesta ja hoidosta . . . . . 2: —.
N:o 13. *Janne Witikka,* **Pellervon Välitysliike,** sen synty, järjestys ja ensi toimintavuosi . . . . . 0: 25.
N:o 14. *Hannes Gebhard,* **Osuuskassojen Keskuslainarahasto,** sen synty ja järjestys . . . . . 0: 25.

Mallisäännöt *Maamiesseuroja* varten . . . . . —: —.
„ *Osuusmeijereitä* varten rajoittamattomalla lisämaksuvelvollisuudella ja ilman sitä . . . —: —.
„ *Osto- ja myyntiosuuskuntia* varten rajoitetulla lisämaksuvelvollisuudella . . . . . —: —.
„ *Osuuskassoja* varten rajoittamattomalla lisämaksuvelvollisuudella . . . . . —: —.
„ *Turvepehku-osuuskuntia* varten rajoitetulla lisämaksuvelvollisuudella . . . . . —: —.
„ *Karjanvakuutusyhdistyksiä* varten . . . . —: —.
„ *Osuuskauppoja* varten . . . . . —: —.

Pellervon 10 pennin kirjasto:

N:o 1. *K. Oittinen,* **Maanviljelijäin yhteistoiminnasta** . . 0: 10.
N:o 2. *K. Kerkkonen,* **Yhteistoiminta ja maalaisseurat. Mietteitä ja neuvoja** . . . . . 0: 10.
N:o 3. *A. O. Blomberg,* **Kalle Rovinen eli mitä piirimies voi aikaansaada** . . . . . 0: 10.
50 kpl. maksaa 8 p. kpl.; 100 kpl. 7 p. kpl.

Kaikki yllämainitut julkaisut saadaan suuremmista kirjakaupoista sekä PELLERVON TOIMISTOSTA. Maksuksi sopii lähettää postimerkkejäkin.

Hinta —: 25.